

Ferdinand Stiebitz

Národnost: česká

Datum narození: 7. července 1894

Místo narození: Velvary

Datum úmrtí: 10. října 1961

Místo úmrtí: Brno

Sociální zařazení: Narodil se jako čtrnácté dítě do rodiny velvarského cukráře Ferdinanda Stiebitze, který se oženil s mladou učitelkou Marií Štefanovou. Na studia do Prahy se dostal zásluhou svého nejstaršího bratra Aloise, který jej z počátku finančně podporoval. Jeho manželka Marie Valerie Rapantová pocházela ze Slovenska a byla dcerou krejčího. Za Ferdinanda Stiebitze se provdala 27. července 1925 v Brně.

Akademické působení

Po ukončení gymnázia na Královských Vinohradech nastoupil Ferdinand Stiebitz roku 1913 na Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy ke studiu klasické filologie. Během válečných let bylo jeho studium přerušeno vojenskou službou, a proto složil závěrečné zkoušky až roku 1920. Po složení závěrečných zkoušek na pražské filozofické fakultě působil Ferdinand Stiebitz jako středoškolský učitel. Roku 1920 nastoupil na vinohradské gymnázium v Praze. Na přelomu let 1921 a 1922 však školu opustil, aby se mohl plně věnovat překladatelské a literární činnosti. Krátce nato se kvůli finančním potížím do školství navrátil. Následující dva roky poté strávil na Slovensku, kde působil na dívčím reformním a reálném gymnáziu v Košicích. Poté, co získal doktorát (práce *K otázce iktu a akcentu v latinském hexametru*), vedly jeho kroky do Brna, kde na univerzitě působil jako lektor staré řečtiny a pomocná vědecká síla. Po předložení habilitační práce *Studie o slovesném vidu v řečtině novozákonní* obdržel roku 1925 veniam docendi. Znalosti klasické filologie si následně prohloubil na berlínské univerzitě, kde pobýval jeden semestr jako člen latinského a novozákonního semináře. V Německu navštěvoval mimo jiné přednášky Ulricha von Wilamowitz-Moellendorffa a Eduarda Nordena, jejichž filozofické myšlenky ovlivnily Stiebitzovu další tvorbu. Roku 1931 se habilitoval pro obor klasická filologie a o pět let později byl jmenován mimořádným profesorem. Řádnou profesuru získal Stiebitz teprve po druhé světové válce s účinností od 28. října 1939.

Po roce 1945 se ujal uprázdněné stolice starověkých dějin po popraveném Vladimíru Grohovi. V letech 1947–1948 byl děkanem filozofické fakulty, v padesátých letech proděkanem pro vědecký výzkum a v letech 1958–1961 zastával funkci vedoucího katedry starověké kultury. Rovněž byl členem fakultní a univerzitní rady.

Svémi přednáškami o antice uchvacoval generace studentů. Nevěnoval se však pouze klasické filologii, ale přednášel rovněž starověké dějiny a řadu let vyučoval úvod do antické filozofické terminologie.

Výběr z díla

Do české literární kultury se Ferdinand Stiebitz zapsal zejména svými překlady z klasických jazyků. Jeho hlavním zájmem byla antická poezie. Nejvýraznější je jeho přínos na poli lyriky a dramatu. Ve svých dílech dokázal spojit metodologické přístupy hned několika oborů – klasické filologie, literární vědy a historie. Klasickými jazykovědci je tak často vnímán spíše jako literární historik antiky a znalec antické literatury.

Stiebitzovo překladatelské nadání se projevilo již na gymnáziu, kdy publikoval své první texty. Za jeho nejvýznamnější překladatelský počín je považován obsáhlý soubor *Řecká lyrika*. Dotvořil a přebásnil Vaňorného verzi *Odyssey*, oceňovány jsou také jeho překlady Sofokla, Aischyla, Euripida či Aristofana. Tvůrčí nadání ukázal například v Aristofanově komedii *Lysistrate*, kde vystihl jazykovou odlišnost lakónštiny tak, že Spartanka hovoří slovensky. Z římské literatury pak lze zmínit Ovidiovy *Proměny* či výbor *Římská lyrika*. Věnoval se také prozaickým dílům, z nichž si nejvíce oblíbil antickou novelistiku. Mezi jeho překlady se objevuje rovněž Janova *Apokalypsa*, legenda o svatém Vojtěchovi či popis pitvy od Jana Jesenského.

Ferdinand Stiebitz sepsal dvě středoškolské učebnice o řecké a římské literatuře, publikoval studie o Novém zákoně a přispíval do časopisu *Naše věda*. Ve 30. letech se zabýval antickým lékařstvím a vydal monografii *Biologické základy antických názorů o dědičnosti*. Sepsal také několik historicky orientovaných studií. Mezi nejvýznamnější díla v tomto směru patří stať *Osudy starověkých diktatur a diktátorů*.

Ocenění vědeckou komunitou

Ferdinand Stiebitz nebyl pouze vynikajícím překladatelem, ale také členem nejrůznějších vědeckých organizací. Stal se předsedou brněnské pobočky Jednoty českých filologů, na jejichž večerech často vystupoval. Veřejnosti zde představil mimo jiné básně *Sapfó* a *Bakchilida*. Po zřízení Jednoty klasických filologů při ČSAV byl zvolen jedním z prvních čestných členů. Dále působil v Královské české společnosti nauk a byl předsedou antické sekce Československé společnosti pro šíření politických a vědeckých znalostí. Byl rovněž členem komise pro přehodnocení překladatelských zásad Josefa Krále: s výsledky revize pak vystoupil v květnu 1921 na debatním večeru Jednoty českých filologů.

Svými kritikami a referáty přispíval do nejrůznějších periodik, především pak do *Naší vědy*. Stal se vedoucím archeologicko-klasické řady *Sborníku prací filozofické fakulty*, kde současně působil v hlavní redakci. Přestože, jak o sobě sám psal, nebyl „stvořen pro život spolkový“, získal v letech 1938–1939 funkci místopředsedy Spolku pro podporování studentů filozofické fakulty MU. Mimo jiné si v Brně oblíbil Čtenářský spolek a Ženskou útulnu.

O politiku se Ferdinand Stiebitz příliš nezajímal. Roku 1946 vstoupil k národním socialistům a po únoru 1948 byl kandidátem KSČ, novou přihlášku však nepodal. Důvodem byl jeho špatný zdravotní stav a pracovní vytíženost na fakultě.

Evaluace

Ferdinand Stiebitz byl jedním z nejvýznamnějších překladatelů z klasických jazyků 20. století. Jako vůbec první studující získal na brněnské univerzitě titul doktor filozofie v oboru klasické filologie. V Brně vychoval několik generací výborných jazykovědců a s univerzitou spojil léta největšího rozkvětu své překladatelské činnosti.

Ohlasy

Prof. Stiebitz byl přísný a náročný učitel, oceňovali jsme přitom, jak dovedl do svých vážných výkladů občas vkloubit i zábavné historky, a to nejen ze starého Řecka a Říma, ale i ze svého života – tak např. nás pobavil, když líčil svou „poslední zkoušku“ z řečtiny, ke které došlo poté, co se ho v noci při policejní kontrole v hotelu na Peloponésu řecký policista tázal, jaké je jeho povolání, a když mu pan profesor odpověděl, že učí na univerzitě starou řečtinu, policista chtěl od něho slyšet začátek Homéra, aby si prý ověřil, zda mluví pravdu. \ [Dagmar Bartoňková](#)

Přednášky a semináře prof. Stiebitze však všechny uchvátily, dovedl v nás vzbudit tak velký zájem o antiku, že jsme si studium klasické filologie nadosmrti zamilovali, a na tom nic nezměnilo ani to, že jsme po absolvování fakulty učili např. ruštinu, matematiku, tělocvik apod. \ [Dagmar Bartoňková](#)

Prameny a literatura

Archiv Masarykovy univerzity, fond A2 FF, osobní spisy, kart. 14/4.

Archiv Masarykovy univerzity, fond A1 RMU, osobní spisy, kart. 192.

BAHENSKÁ, Marie. Ferdinand Stiebitz (1894–1961). *Akademický bulletin*, 2011, č. 10, s. 31.

BARTOŇKOVÁ, Dagmar. Sto deset let od narození prof. Ferdinanda Stiebitze. *Universitas*, 2004, č. 3, s. 14–15.

BARTOŇKOVÁ, Dagmar. 120 let od narození prof. dr. Ferdinanda Stiebitze. *Universitas*, 2014, č. 3, s. 54–56.

GABRIEL, Jiří. *Slovník českých filozofů*. Brno: Masarykova univerzita, 1998, s. 539.

HARTMANN, Antonín. Soupis děl Ferdinanda Stiebitze. *Operum Ferdinandi Stiebitz conspectus. SPFFBU*, E 14, 1969, s. 9–18.

HOŠEK, Radislav. Vzpomínka nad Stiebitzovým překladem Aristofanovy *Lysistraty*. *SPFFBU*, E 7, 1962, s. 5–8.

HOŠEK, Radislav. Život a dílo Ferdinanda Stiebitze. *Listy filologické*, 1995, roč. 118, č. 1–2, s. 129–140.

LUDVÍKOVSKÝ, Jaroslav. Ferdinand Stiebitz (7. 7. 1894 – 10. 10. 1961). *Listy filologické*, 1962, roč. 85, č. 1, s. 199–206.

LUDVÍKOVSKÝ, Jaroslav. Překladatelský odkaz Ferdinanda Stiebitze. *SPFFBU*, E 14, 1969, s. 19–32.

NECHUTOVÁ, Jana. Klasická filologie a česká národní kultura. In *Brněnská věda a umění meziválečného období (1918–1939) v evropském kontextu. Sborník příspěvků z konference konané v rámci oslav 750. výročí udělení městských práv Brnu ve dnech 22.–25. září 1993*. Brno: Masarykova univerzita, 1993, s. 64–67.

ŠLECHTOVÁ, Alena – LEVORA, Josef. *Členové České akademie věd a umění 1890–1952*. Praha: Academica, 2004, s. 279.